

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitulvm XXI. Ad nostram.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

gnitam habent, illud denuntiare, aut de o-
testari obligati sunt, tum Episcopus edictum
generale sub censura promulgare potest, vt
denuntient, aut testentur, qui rem cogni-
tam habent, & addit *Abbas num. 2. hic*, quod
etiam ad requisitionem Iudicis secularis,
Episcopus, vel similis Ordinarius tale edi-
ctum promulgare possit, quia duæ potesta-
tes se mutuo ad iustitiæ administrationem
adiuvare debent.

6. Addit ex *Hosliens. idem Abb. num. vlt.*
quod in hoc casu ipsemet quoque debitor,
qui jurarat se vsuras non repetiturum,
comparere posset ad denuntiandum, vel
testimonium proferendum, vt Episcopi
generali edicto, ac præcepto satisfiat,
quandoquidem in eo iuramento ius & au-
thoritas Superioris exceptum censi de-
bet, vt constat ex Cap. precedenti. Imò
irritum censi debet iuramentum istud,
quod veritatem edicere nolit, Superio-
re inquirente in ordine ad impediendum
peccatum, *argum. c. 80. 11. q. 3.*

CAPITVLVM XXI.

Ad nostram.

PARAPHRASIS.

Archiepiscopus Neapolitanus quasi co-
actus iuramentum edidit (fuitasse Ca-
pitulo suo, ait *Gloss. magna*) quod ju-
diciarium ordinem in omnibus causis
servare velit. Hoc iuramentum exten-
di non debet ad causas notorias, cum
enim secundum Canones & Ecclesia-
sticas traditiones in notoriis, seu ma-
nifestis, ordo iudiciarius non servandus
sit, non est credibile, quod Archiepisco-
pus jurando noluerit se obligare ad a-
gendum contra Canones, alioquin non
iuramentum, sed perjurium edidisset,
quod observandum non esset. Ea pro-
pter Innoc. III. iuramentum Archiepi-
scopi benignius interpretatus. Respon-
det eum ratione iuramenti sui in causis
manifestis ordinem iudiciarium serva-
re non esse obligatum,

Imò verò si penitius rem considerare veli-
mus, cum iuravit se ordinem juris ser-
vaturum, at verò ordo juris postulet, vt
in manifestis causis iudiciarius ordo nõ
per omnia observetur, videri posset Ar-
chiepiscopus ex iuramento potius ob-
ligari ad non servandum ordinem juris
in dictis causis, sed planius & facilius
explicatur, quod jurare voluerit, serva-
re ordinem iudiciarium in causis om-
nibus, in quibus de iure observari de-
bet; secundum hunc intellectum Archi-
episcopus & iuramentum servabit, &
à Canonicis sanctionibus non recedet.

SUMMARIUM.

1. In causa notoria juris ordo non requiri-
tur, sed nec probationibus opus est, ne-
que Reus citandus, sed in absentem sen-
tentia ferri potest, si notorium sit, ei nul-
lam defensionem competere.
2. Nec solennitas sententia necessaria erit, sal-
tem in civilibus causis, sed solum In-
dicis præceptum & executio, qua in stat
sententia est.
3. Iuramentum Episcopi contra ea, quæ sacris
Canonibus sunt statuta, editum, teme-
rarium & irritum est.
4. Iuramentum intelligi debet secundum ma-
teriam subiectam.
5. Responso data hoc cap. ab Innocentio utilis
est ad interpretandas Capitulationes Ep-
iscoporum, quas in electione sui jurant.
6. Iudex partibus etiam invitis, quandoque
potest in causis summaris ordinem ju-
diciarium observare, non tamen semper
debet.
7. In causis levioribus, quæ ex natura sua sum-
marie tractanda sunt, nec etiam potest
processum ordinarium instituire.
8. In dubio iuramentum interpretandum est,
vt licite & valide editum sit, non autem
vt temerarium, aut irritum sit.
9. Verba generalia interdum restringi debent
secundum rationem, & conditiones ob-
iecti.

NOtandum I. In causa notoria juris or-
do non requiritur, sed nec probationi-
bus

bus opus est. *c. De manifesta. 17. 2. q. 1. c. 3. De testibus cogendis. & c. Tua. 8. de cohob. Cler. & mulierum.* Neque Reus citandus est, sed in absentem etiam sententiam ferre possit Iudex, si notorium sit nullam ipsi defensionem competere. *argum. c. Olim. 12. De sententia & re iudicata, & tradit Abb. hic. num. 4. Alexand. n. 17.* Alioquin semper requiritur citatio, quippe cum defensio sui, si forte accusato competere posset, sit de iure naturali, vt docuit, *3. tr. 6. c. 3. n. 2.*

2 Denique nec sententiæ solennitas necessaria erit saltem in civilibus causis, sed solum Iudicis præceptum & executio instar sententiæ est, si causa ita notoria sit, vt simul etiam pateat, condemnando nullam exceptionem, aut defensionem competere posse. In criminalibus vero causis sententiam necessariam esse, admonet *Imol. hic. n. 6. Alexand. n. 19.* Vbi ait, quod pœna per Iudicis sententiam imponenda sit, & ita intelligendam esse *gl. in cap. 3. verb. non requirant.* de testibus cogendis, & *gl. in cap. Porro. 3. verb. notoria. de divorciis.* Vide, quæ dixi *in cit. c. 3. n. 2.*

3 Notandum II. Juramentum Episcopi si sit contra ea, quæ sacris Canonibus statuta sunt, temerarium & irritum censi debet.

Ratio est, quia sicut Episcopi contra Canones statuere nil possunt (vt docuit *l. 1. tr. 4. c. 7. n. 3. §. Ex his.*) ita neque pacto, vel juramento promittere.

4 Notandum III. Juramentum intelligi debet secundum materiam subiectam, quia imitatur naturam actus, cui adiungitur. *cap. Quæmodum. 23. hoc tit.* quare si editum sit circa materiam iuris seu obligationis præexistentis, ultra eam non extenditur, sed eidem adaptatur, sicut videre est, quando Archiepiscopus iuravit se in omni causa ordinem iudicarium servaturum esse, respondit Pontifex interpretandum esse de omni causa, in qua iudicarius ordo de iure requiritur. Quæ responsio Innocentij Papæ utilis est ad interpretandas capitulationes Episcoporum, quas in electione sui Cap. jurant, vt non extendantur ad impedendam potestatem & jurisdictionem Episcoporum, quatenus ea à SS. Canonibus stabi-

lita & definita fuit, sicut exemplis allatis explicatur. *l. 4. tract. 3. cap. 9. num. 2. exempl. primo.*

Obijcit *Gloss. hic. verb. Requirit.* Quod etiam in causa notoria Iudex ordinem iudicarium servare possit sine peccato. *arg. c. Bonna. 23. verb. Porro. de electione.* & bene Respondet: tamen id quandoque fieri possit. v. g. ad vitandum scandalum, tamen quod in omni causa notoria ordo iudicarius observari debeat, id illicitum esse, & SS. Canonibus repugnans, quia frequenter jus actoris lædatur, & disciplina iudicialis frangeretur, frustra protrahendo iudicium, & probandi onere assumpto, ac res notoria sit, cum nullæ esse possint probationes validiores, quam facti evidentia.

Viliter hinc querit *Abbas n. 8.* Vtrum Iudex juramento se obligare possit, vt in causis omnibus summariis ordinem iudicarium servare debeat.

Et rectè respondet: Licet Iudex partibus etiam invitis ordinem iudicarium in causis, de quibus sermo est *in Clement. 2. de iudiciis.* observare quandoque non prohibeatur, tamen id semper facere debere repugnat potestati secundum iura ipsi ob bonum publicum constituta, sicuti in simili paulò ante de Episcopo dictum. Veruntamen causæ leviores, quæ suapte natura summarie tractari debent, ex partibus contradicentibus, per ordinarium processum protrahi non debent, vt hic *Abb. & vide quæ dixi in c. De libelli oblatione. Imol. hic. n. 4.*

Nota IV. In dubio juramentum ita interpretari debemus, vt licitè, ac validè editum sit, non autem vt temerarium, aut irritum sit, ita *gl. hic. verb. Benignius.* & habetur etiam *in c. Cum tu. 16. de testibus.*

Not. V. Verba generalia non semper generaliter accipi, sed interdum restringi debent, secundum naturam & condiciones obiecti, ne inconueniens & absurdum aliquod sequatur, ita *gl. hic. verb.*

in illis. Imol. hic. n. 5.

* * *